



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

En landmand fortæller



Alfred Johansen
(1893-1985)

Jerslev Boghandel
1985

Alfred Johansen:
En landmand fortæller.
Redigeret af Børge Kristensen
Udgivet af Jerslev Boghandel, 9740 Jerslev
i samarbejde med Egnsminde­samlingen for
Jerslev og Omegn.
ISBN: 87-982064-1-9.
Copyright by Jerslev Boghandel 1985.
Tryk: Brønderslev Bogtrykkeri, 9700
Brønderslev.



Bryllup i Jerslev Kirke

Den 5. juni 1889 var der bryllup i Jerslev kirke. Det var en ung mand på 24 år, der skulle giftes. Hans hjem var en ejendom beliggende på Mynderup mark. Han hed Johannes Johansen, hans far hed Niels Christian Johansen, hans mor hed Anne Margrethe.

Pigen, der havde bryllup, hed Johannne Marie og var fra Egebak ved Sterup. Johannes Johansen var min far, og Johanne var min mor.

De havde købt en meget forfalden ejendom lidt før af et par gamle folk. Han hed Chresten Flyvbjerg, og hans kone hed Mariane. Købesummen på ejendommen var 500 kr. kontant. Resten var aftægt, som de skulle have, så længe de levede. Og så skulle de tage fire tønder land fra. Der var kun brugsret til hus og jord så længe de levede. På ejendommen skulle far opføre et hus til dem at bo i.

Ejendommen, de købte, var på 21 tønder land, og næsten 1/3 lå i hede. Huset var meget skrøbeligt og utæt, så de var bange for at være der, når det blæste stærkt. Men heldigvis var der nogle store poppeltræer vest for huset, som kunne tage de værste stød.

Huset var heller ikke helt herskabeligt indeni. Væggene var stablet op af mursten - altså ikke brændte - og der var nogle store revner hist og her.

Chresten Flyvbjerg havde den mani, at han jævnligt flyttede en væg, og derefter flyttede den tilbage igen.

Det tog ham ikke lang tid. Han tog nogle store stykker mur, så store som han kunne løfte dem, og stablede dem op. Og så klinede han dem til med ler. De blev ikke jævne, men de kunne jo kalkes alligevel.

Jeg kan huske, at nordsiden af laden, som ikke var ret høj, bestod af tynde pinde, som var sat fast for oven og for neden. Derimellem var flettet halm simer.

Halm simer er snoet af rughalm. Og så var der klinet ler op på hver sin side. Det var godt nok i tørt vejr, men i fugtigt vejr kunne der godt blive huller, så der skulle klines ler på hvert år.

Til ejendommen var der kun fire køer og en meget gammel hest. Blandt køerne var der en, som havde nogle forfærdelige nykker. Den ville slet ikke malkes, uden at Chresten Flyvbjerg sad på kanten af krybben og snakkede med den. Den både sparkede og slog med hornene, så den ikke var til at komme i nærheden af.

Men de narrestreger havde far ikke tid til, så han tog en god kæp med, og så snart der kom en fod eller et horn, så fik den en god smæk. Han fik den også vænnet af med de unoder, men det hjalp ikke på mælkemængden.

Da far og mor flyttede ind havde de meget lidt bohav. De havde købt lidt brugte ting, en seng, en foldbænk og et par stole. De havde intet bord. Det kunne far jo lave selv, så den første tid sad de ved høvlebænken og spiste. Han fik også lavet et bord, men så kunne han sælge det, og han havde brug for pengene til at købe en ko mere for.

Så begyndte der at blive for lidt plads i stalden, så der skulle en udvidelse til.

Far købte så et stort halvtag på Jerslev mejeri. Det var et træskur af meget gode materialer. Det blev flyttet en nat, medens folk sov. Det var så stort, at det fyldte hele vejens bredde. Det var læsset på to vogne.

Skuret blev nu stillet op ved Østre ende af det gamle hus, så blev der plads, men det så ikke særligt godt ud.

Der var godt nok en brønd ved huset, men der var sjældent vand deri, så vandet til kreaturerne skulle hentes fra en mergelgrav, som lå et stykke fra huset. Det var mor, der skulle udføre dette arbejde, for far skulle jo ud at tjene penge til udgifterne.

Han var håndværker og fik en stor dagløn.

Den var på 3 mark om dagen, hvilket svarer til 99 øre.

Far var udlært murer og tømrer. Han havde lært ved murermester Madsen i Skallerup. Han var svend ved murermester Chr. Larsen, Jerslev.

De var dengang 12 svende. De byggede Jerslev gamle skole og forsamlingshuset. Chr. Larsens eget hus og et udhus ved kroen.

Far har fortalt en lille historie fra dengang:

Mens han var i lære i Skallerup, var det en skik, at han og hans bror, Anders, skulle skiftes til at være hjemme og hjælpe til med at passe bedriften.

Så en gang mens far var i Skallerup, spurgte hans far, om ikke han kunne få en dag fri, så han kunne følge med ud i Rebsengen og slå hø.

Dagen blev bestemt og han kom hjem fra arbejdspladsen ved otte-tiden om aftenen. Han begav sig så til fods på vandring ned til Mynderup mark.

Men da han ankom, var alle de andre kørt ud i engene. Så hvilede han sig en times tid, og vandrede ud i Rebsengene igen. Der var de andre i fuld gang. Han fik nu en le ("hylli"), og kom med. De slog hø uafbrudt til ved aftenstid. Derefter måtte han næsten løbe til Brønderslev for at nå et tog, der gik til Hjørring klokken otte. Derfra var der en lang march til Skallerup.

Han var lige kommet i seng og havde sovet en times tid, da mesteren kom og sagde, at de skulle have pakket sammen og afsted til Hundeleve.

Man kan godt forstå, at han ikke var meget værd den dag, og træskoene var nok meget slidt.

Min mor.

Min mor var en meget god mor for os børn.

Hun var altid i sving. Hun hjalp til med at malke tre gange om dagen, og der blev vasket, brygget øl, bagt og meget mere.

Derimellem kunne hun få tid til at sidde og væve. Hun vævede blandt andet en del vadmél, så fik vi et helt sæt tøj hver. Der var en lang vej fra vi klippede fårene til tøjet var færdigt.

Tovet eller ulden skulle vaskes, medens det sad på fårene. Når det var klippet af skulle det kartes, spindes og vindes i nøgler, og der skulle mange til et stykke vadmél. Det skulle også trændes, hvilket foregik på en firesvinget vindel, der var fastgjort med en tap i gulvet, så det var en hel karussel.

Nøglerne blev anbragt i en lang kasse, inddelt med et hul til hvert nøgle, så blev alle trådene samlet sammen og kørt på vindelen.

De begyndte for neden med et lille mellemrum til de var nået op til det øverste, og så tilbage igen til de havde så mange tråde, som der skulle til et stykke vadmels bredde. Det var et stort arbejde, at få væven gjort klar til brug. Der skulle en stor tålmodighed til. Medens denne vindel var sat op, var det sommetider vi drenge listede os til at stå op i den og tage en snurretur, men det var nu ikke tilladt.

Den 5. juni 1914 holdt far og mor sølvbryllup. Vi blev vækket med hornmusik og der var opstillet en æresport ved indkørslen til gården. Det var dejligt at blive vækket til tonerne af "Det er så yndigt at følges ad".

Der var blevet lagt fjællegulv i vognporten, hvor der blev spist og danset. Der var også lavet staldplads til heste. Der var mange heste, for det var jo før bilernes tid. Det var en dejlig fest og den blev ved til næste dag.

Min bedstefar

Jeg har ikke kendt ret meget til min bedstefar, fars far. Jeg husker ham kun fra at han var syg og lå i sengen. Han var kommet til skade engang i skoven, hvor han skred ned fra et læs træ og slog sig slemt. Efterhånden fik han også kræft. Jeg har hørt, at han var en foregangsmand.

Han var en af de første, der lavede en hestegang af træ, den var opstillet i laden. Det var en begivenhed at se så mange hjul og remskiver til at trække tærskværket, hakkelses maskine og en lille kværn.

Også på markområdet var han foregangsmand.

Han var først med dyrkning af roer. Det første år blev de bredsået og kammet op med en mileplov eller en hyppeplov, som den også kaldtes.

Men så opfandt bedstefar at bruge en flaske med prop i. I proppen var der et lille hul, og så ved et drys med et lille mellemrum på kammen, blev frøene sået.

Men så blev træsåmaskinen opfundet, og bedstefars opfindelse blev ikke brugt mere.

Jeg kan huske, at da laden blev bygget, og de havde rejst spærene, hængte de en krans på en lægte og satte den op over laden, og der blev slået en flaske ned, ved at kaste sten på den. Det var en stor begivenhed, og naboen Peter Larsen havde taget sin nika med. Jeg tog også del i byggeriet. Da far skulle lægge stengulv i gangen, bar jeg alle stenene ind. Jeg tog en sten ad gangen.

Et travlt år.

Da de købte ejendommen skulle far overlade sælgeren et stykke jord - fire tønder land, og bygge et hus til dem at bo i. Han skulle forpligte sig til at gøre alt arbejdet ved jorden: Pløje, harve, så og køre avlen ind, og pleje dem når de forlangte det, hente doktor, præst og levere dem tørv. Huset skulle være mindst 18 alen langt og ti alen bredt, og han skulle holde det vedlige indvendig som udvendig. Sådan gik det til i 1893.

Chresten Flyvbjergs hustru, Marianne Sørensdatter, døde og Chresten Flyvbjerg blev en tid efter gift med Grethe Larsdatter. Værdien af bruget, jorden og huset blev ansat til 20 kr.

I 1895 flyttede Chresten Flyvbjerg og Grethe til Guldager, hvor de havde købt en lille landejendom.

Chresten Flyvbjerg gav afkald på brugsretten mod at far i fem år skulle levere dem en tønne kartofler, ½ tønne rug og to læs tørv indenfor to miles afstand fra sin bopæl.

På den tid havde far allerede fået heden pløjet. Chr. Libak i Hjelmsted havde et gammelt øg og en stud. De gik godt i spand, og de var godt vant til at brække hede op. Dem lånte far til at pløje heden med.

Der var så mange sten, at de lå tæt op ad hinanden. Dem solgte han til Chr. Libak for to kr. læsset. Og så blev der taget mergel op.

Far og "skrædder Christian" gik i kompagni om at tage en meget stor grav op. Der skulle først to alen jord væk, og så tog de fire alen mergel. Det blev kørt op på en "trillebør" trukket af en hest.

Der blev lagt brædder ud, fra bunden af graven til op i dyngen. Der var så et spil, hvor tovet gik over og ned på børen. Mergelgraven var 20 alen bred og 25 alen lang. Hesten gik på land. Det var et strengt arbejde, især med at holde vandet væk. De lånte en vandsnegl, som bestod af et langt rør af brædder, hvorigennem der gik en rem med nogle træklapper, som kunne tage vandet med op. Der var to sving til at trække i.

Mergelen blev kørt ud på hede jorden, som derefter kunne begynde at give lidt udbytte.

Så kom tiden, hvor de skulle udvide bygningerne. Først blev huset lavet lidt om indvendig og de flyttede ind. så blev der bygget 12 alen til enden af stuehuset til kostald med plads til seks køer. Vinkelret derfra blev bygget en lade med stald til heste. Den var vist 20 alen. Der var stråtag på det hele.

Det var et meget travlt år, for far lavede det meste af det selv, og samtidig passede han marken. Alle de materialer fra det gamle hus, som på nogen måde kunne anvendes, skulle bruges.

Jeg kan huske, at der engang, medens stenene var brudt ned og huset stod med en åben gavl mod vest ind over kostalden, stod en stige op mod enden. Jeg var kravlet op på loftet. Solen skinnede og det var så dejligt varmt. Før jeg vidste af det, var jeg faldet i søvn. Jeg vågnede ved et højrøstet råb - "her er han!". De havde jo ledt efter mig både her og der, og kunne ikke forstå, hvor jeg var blevet af.

Flyvbjerggaard

Lige før Niels Christian Johansen, min bedstefar, blev syg, var den daværende ejer af Flyvbjerggaard kørt helt fast økonomisk. Ejendommen var stillet til tvangsauktion, og der var flere, der ville købe gården ved auktionen.

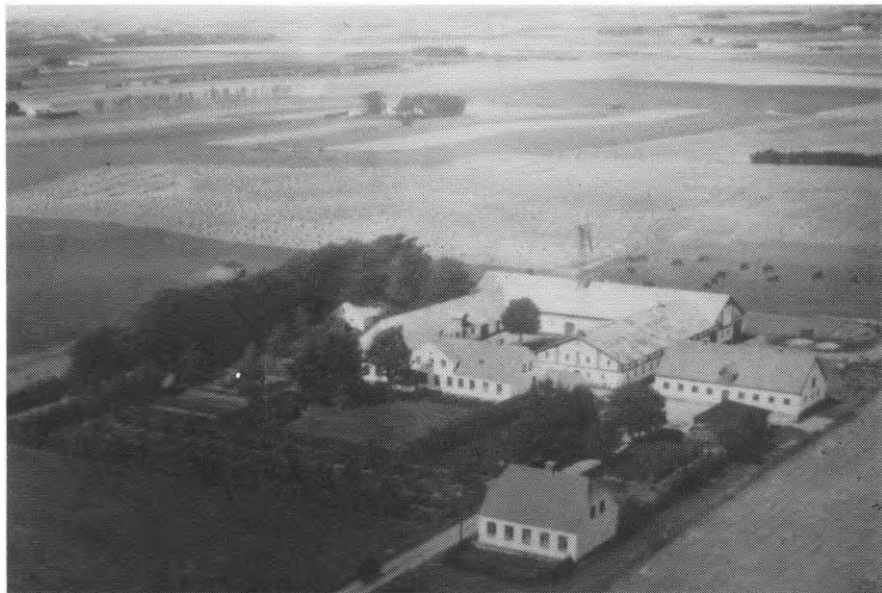
Ejeren skyldte 1.000 kr. til en kornhandler i Hjørring, der havde et pantebrev i ejendommen. Dette pantebrev købte Niels Christian Johansen

for 200 kr. Der var 9.000 kr. i kreditforeningen og det bød Niels Christian Johansen ved auktionen. Da alle de andre skulle over 10.000 kr., blev der ikke givet flere bud. så var Niels Christian Johansen ejer af ejendommen.

Det blev lidt tragisk for den tidligere ejer.

Han havde nemlig før der var auktion, gjort noget ulovligt.

Han holdt natligt udsalg af korn og halm og byttede alle redskaber væk og satte noget gammelt og ubrugeligt ind i stedet. Det var kommet sagføreren for øre. Så blev fogeden sendt derud og satte ham ud, samt det indbo han kunne tage med. De var ved at spise til middag, da fogeden kørte, og de fik besked på, at de kunne tage maden med ud og spise færdig der.



Flyvbjerggaard ca. 1940.

Min far havde en broder, der hed Anders og en søster, der hed Marie. Det blev ordnet sådan, at Anders fik Flyvbjerggaard og Marie fik deres hjem. De første år var deres mor husbestyrerinde for Anders, indtil han blev gift. Marie fik Peter Andreasen til bestyrer. De blev i øvrigt senere gift. Far havde fået 500 kr.

Vi var tre søskende, Martine, Chresten og mig.

I 1897 begyndte Martine at gå i skole. Min moster Kirstine, der var gift med en snedker, Bertel Nielsen, havde bygget en privatskole i Jerslev. Der gik Martine i to år og Chresten gik der i et år.

Men så flyttede Kirstine og Bertel til Brønderslev, og de måtte til Flyvbjerg skole. Der gik jeg også i skole.

Nu var Chresten Flyvbjerg blevet ked af at bo i Guldager, og købte et hus i Flyvbjerg, beliggende vest for, hvor Mandrup Nielsen bor. Der var ca. fire Tønder land. Men de blev straks kede af at arbejde med jordlodden, og solgte så ejendommen til far, og så blev aftægtskontrakten lavet om igen. Far skulle betale dem 100 kr. årligt med otte kr. 33 øre hver måned levere 1½ pot sødmælk hver dag, køre deres tørv hjem, køre dem til kirke en gang imellem og sikre dem bolig så længe de levede, og de blev boende i huset.

Anders, der fik Flyvbjerggaard, gjorde i nogle år et meget stort stykke arbejde med at pløje hede, mergele og rydde sten væk. Anders var nu ikke helt rask, og også hans kone blev syg og lå meget i sengen. Og det var særligt træls, da der var lidt bygninger. Halvdelen af avlen stod ude i stakke, og han tærskede det hele med plejl.

Han blev helt ked af det hele og ville have det solgt.

Der kom også mange købere, men det blev aldrig til noget på grund af de få bygninger der var: 30 alen lade, 30 alen kostald og så en gammel rønne til stuehus - og det lå et stykke fra de andre huse. Prisen blev stadig sat ned. Han bød den ud for 22.000 kr.

Far syntes, den var billig, og de kom til at snakke om at bytte. Anders ville ikke have mere end 15-16 tønder land med seks køer, to kvier og to små heste, og handelen kom i stand.

Anders fik en ejendom i den størrelse han ville have, og den blev sat til 11.000 kr., og Flyvbjerggaard blev sat til 22.000 kr. så havde far 14 tønder land, engene, fire køer, fire kvier, seks kalve og en hest, og det var der jo slet ikke plads til henne i Flyvbjerg. Der skulle bygges til med det samme.

Det så ud til, at det hele kunne ordnes. Far skulle overtage gælden i Flyvbjerggaard, og Anders fik så sin gård gældfri. Men så skete der noget, der nær havde ødelagt det hele.

Far havde lånt 3.000 kr. af Chr. Bakholm, og han havde pant i hele ejendommen, så spurgte han Chr. Bakholm, om han ville nøjes med de 14 tønder land som pant.

Det ville han overveje, og han ville op at se på jorden. Han kom også derop, og de var ude at se på lodden. Men hans svar var: "Jeg vil tage imod pengene hvad dag det skal være, for sætte dem i sådan en "drenes" jord, det vil jeg ikke".

Det så jo ikke så godt ud, men der blev alligevel fundet en udvej. Anders skulle tage et kreditforeningslån, og så lånte far de 3.000 kr. og Chr. Bakholm fik sine penge.

Handlen blev ordnet. Sct. Hans aften dag blev der flyttet og vi kom til Sct. Hans-bål på Niels Andersens Høj.

Nye bygninger

Det blev en travl sommer. Vi begyndte at bygge med det samme. 24 alen lade, 20 alen stald. Af den var der seks alen til kostalden, og hestestalden, som var i stalden, blev lavet om til køer.

Før var der kun plads til 12 køer. Nu var der plads til 20 samt til kvier og kalve. Arbejdet skred rask frem. Vi var færdige til høst.

Der var otte håndværkere dagligt, og de fik hele kosten, så der var meget for mor at se til.

Men så hen ad efteråret skete der noget forfærdeligt. Der gik ild i Chr. Flyvbjergs hus, og det brændte ned til grunden, så de to gamle mennesker var husvilde.

Vi havde kun to stuer i det gamle stuehus samt et par kamre, men der var jo ikke andet for, end at de gamle skulle have den ene stue. Men så blev det efter megen overvejelse bestemt, at der skulle bygges stuehus ved gården med to lejligheder og brandassurance kunne flyttes derned.

Der blev bygget sparsommeligt. Det var jo sådan, at byggebehovet var kommet, før økonomien var til det.

Ved samme lejlighed blev der bygget 24 alen til stalden til vognskur.

Om efteråret i 1912 kom et nyt uheld. Der var en meget stærk storm, som resulterede i, at spærerne på kostalden skred ud fra enden af bjælkerne og trykkede murene ud, så den truede med at vælte ned.

Det kunne stå til foråret, så skulle der bygges.

I 1913 blev der, efter den tids byggeri, bygget en moderne stald.

Høst

Medens vi boede i den lille ejendom, blev der bjerget hø i Rebsengene hvert år. Avlen var ikke så stor. Det var jo ikke almindeligt med gødning dengang.

Jeg kan huske den første gang jeg var med. Vi skulle køre kl. 1-2 om natten for at være derude, mens der var dug i græsset. så var det nemlig nemmere at slå.

Vi skulle have en vældig masse madvarer med.

Der var en kasse med brød, smør, pålæg, en stor øl dunk og et par store krukker med sødsuppe og survælling.

Det hele kom i en stor trækasse og blev læsset på høst vognen. Det hele blev godt rystet sammen på den lange, ujævne vej ud i engene. Da vi så kom derud lidt før solopgang, kom de straks i gang med leen.

Engene var inddelt i 12, ni og seks favnes bredder og var over 200 favn lange. De var ikke lette at slå. Græsset var meget tørt og stivt. De kaldte det "katteskæg".

Vi drenge skulle rive det ind mod midten lige som det var slået, så der til sidst var en lang hale. Den blev så, når de var færdige, kørt sammen med hestene forspændt en planke, hvorpå der stod et par mænd. Det blev kørt i nogle store dynger, hvor det så blev læsset på vognen. Det var meget vanskeligt at læsse, da det var tørt og usammenhængende.

Når det så var læsset, skulle det bindes sammen både på kryds og tværs og rundenom, for at det kunne køres hjem.

De første dage gik med at slå og rive det sammen, men der skulle hver aften et læs med hjem. Det var dejligt, når vi efter en lang dag krøb ind i en høstak, for at hvile ud til næste dag. Det gik især ud over vognhjulene. De blev jo så tørre af at stå ude i solen. De skulle næsten altid tages i et vandhul, mens høet blev læsset af. Men det traf også, at et hjul brød sammen på halvvejen.

Det værste var med at få noget at drikke, når det var rigtig varmt. Det traf sig nok, at øl dunken blev tom. Så måtte vi op til et vogterhus ved banen og få den fyldt op med vand, og der var lang vej derop.

I 1906 var der blevet alt for lidt plads til besætningen, så far besluttede at bygge 22 alen til østre ende af kostalden. En murer ved navn Carl Poulsen skulle bygge det. Han var godt begyndt med det ene hjørne, da der kom bud om, at hans kone havde brækket et ben, så han måtte hjem. Han kom ikke igen senere, så måtte far selv til at tage fat på byggeriet. Samtidig skulle han også passe marken. Vi drenge skulle bringe byggematerialerne på plads, og hente sten i Klæstrup teglværk.

Det var en træls sommer, men vi fik tilbygningen under tag til efteråret. Far var så heldig, at der kom en ung murer og tilbød at gøre det færdigt.

Ud at tjene og i skole.

Den 1. november 1907 skulle jeg ud at tjene.

Jeg kom ned til Chr. Mikkelsen i Egebak. Jeg skulle have 60 kr. for vinteren. Jeg skulle passe kreaturer og malke, så kom der en ny ejer, og jeg fik den svimlende sum af 130 kr. for sommeren.

Da jeg i 1900 kom i skole i Flyvbjerg, var der en 68-årig, gråskægget "morp", til lærer. Han skældte ud hele tiden, og han hjalp kun de velbegavede. De andre kunne for hans skyld blive til hvad som helst.

Der var en bæk bag ved pigerne, som de aller dårligste blev henvist til, og dem kaldte han dødbiderne. Da han blev 75 år, gik han af. Da sad der ni store 13-års drenge, der bogstavelig talt aldrig kunne nogen ting - hverken regne, skrive eller læse.

Men så kom der den 1. november en ung, frisk lærer, som hed Svendsen. Han kunne nok se, at det var galt med de store drenge, som ingenting havde lært.

De blev sat op mellem de andre, og så sagde han til dem, at hvis nu de ville tage rigtigt fat, så skulle han hjælpe dem alt det han kunne. Det var vidunderligt alt det, de fik lært den vinter.

Flyvbjerg var dengang en noget død egn, men lærer Svendsen fik snart noget sat i gang. Med hans hjælp fik de et forsamlingshus bygget ved skolen. Der blev holdt aftenskole og gymnastik og så galt oprettet en fodboldforening. Der blev også dannet en ungdomsforening, som holdt møde et par gange om måneden med sang, oplæsning, diskussioner og en enkelt udflugt.

Ungdomsforeningen

Som før nævnt blev der dannet en ungdomsforening i Flyvbjerg, men da lærer Svendsen rejste fra egnen, stod foreningsarbejdet stille i nogle år. så tog vi fat igen, og der var ca. 80-90 medlemmer.

Jeg blev formand. Vi holdt medlems møder, hvor en af egnens lærere læste op. Vi havde også en foredragsholder en gang imellem. Vi havde diskussionsaftener en gang om året.

Og så holdt vi juletræ og fastelavnsfest og en udflugt om sommeren. Desuden var der dilettant en gang om året.

Vi lavede det hele selv: Scenen, parykker, skæg og alt, hvad der ellers hørte til, så var der bal bagefter til den musik, jeg kunne levere. Forældre og husbondfolk var også mødt frem.

De var indbudt, og vi havde det meget fornøjeligt sammen.

Når vi havde fest blev de hele lavet så billigt, at alle medlemmerne kunne få råd til at være med. Det blev aldrig over en krone til hver for både underholdning bal og kaffe.

Pigerne lavede kaffen og vartede op. Skulle vi have chokolade i stedet for kaffe, satte mælkevognen en spand mælk ind i forsamlingshuset. Det fik vi i øvrigt lov til at benytte gratis.

Vi havde to store petroleumslamper, som fik et par potter petroleum, så havde vi lys i salen. Det var også billigt. Vi havde købt et par læs tørv om efteråret til at varme salen op med.

Dengang var der mange unge her på egnen, og de mødte talrigt op til vore møder og fester, og det gik med liv og lyst.

Der blev danset gammeldaws. Karlene smed frakken og dansede i skjorteærmer. Chr. Degn (ringere og spillemand fra Jerslev) blev også medlem, og han hjalp til med at spille ved festerne. Jeg var formand til vi holdt 10 års jubilæum, så syntes jeg, at der skulle andre til.

Den ny bestyrelse bestemte, at det skulle være mere moderne. Der skulle være fuld musik med både horn og trommer og alt det klæverværk, som hører sig til.

Til den første fest, de holdt, havde de indbudt folk fra både Hjørring, Vraa og Brønderslev. Mange af dem var fulde og det gik noget vildt til. Så var der ingen af de unge fra egnen, der havde lyst til at komme der mere, og så døde det hele hen. Der var ikke noget der hed Flyvbjerg Ungdomsforening mere. Det eneste der var tilbage var et meget stort underskud i kassen.

Jul

Engang medens vi var børn (jeg husker ikke, hvad årstal det var) gik vi og plagede vores forældre for at få et juletræ, men det kunne der slet ikke blive råd til.

Vi gik og var meget kede af det. Men juledag kom så vore morbrødre, Thorvald og Karl, med omtrent alt det, de kunne slæbe.

Det var et lille juletræ, som stod i en urtepotte, og der var kræmmerhuse og fine kurve, flag og pynt, og så var der en lille julegave til hver. Der var også sukkerstads i form af en flaske, og der var lidt likør inden i.

Der blev vel nok juletræsfest, da træet blev stillet op på et lille bord med alle gaver og flaskerne stillet rundt om træet. Den jul glemmer jeg aldrig.

Vi børn var altid glade, når bedstefar, Chr. Egebak, var på besøg, så var der fest, og vi fik altid æbleskiver. Det var ikke altid vi havde fint brød, men det grove manglede vi aldrig. Niels Christian Johansen havde en bror, der var bager i Taars, og han havde tre sønner, der også var bagere. Den ene var bager i Poulstrup, en anden boede i Bindslev og den tredje i Lendum. De havde engang bestemt, at de alle ville besøge deres familie i Flyvbjerg.

Der kom så bud om, at de ville komme til Marie og Peter Andreasen om formiddagen, spise til middag hos Anna og Anders og så komme til eftermiddagskaffe hos far og mor. Men mor var jo ikke rigtig dristig med at bage kage til fire dygtige bagere. Det gik dog meget gemytligt til, og hun fik vist nok endda ros for at det smagte dem godt.

En meget besværlig høst

1912 var en meget regnfuld sommer. Der var en meget god avl på markerne. Det regnede hver dag, og det blev ved med at regne til alt kornet stod fuldmødet. Der stod store vandpytter på alle de lave steder. Men så omsider holdt regnen op og vi skulle i gang med høsten.

Vi havde dengang kun en slåmaskine med et mejebræt at høste med. Det meste af kornet stod det år på den nordlige halvdel af marken, hvor der var flest lave steder.

Da vi tog den første skår ved det nordlige skel, kørte vi fast med maskinen, og den var ikke til at trække derfra og den blev stående, til efter vi var færdige med at høste. Vi fik så fat i en daglejer og fik dermed tre leer i gang.

Der var meget fint vejr hver eneste dag, så i løbet af 14 dage var vi færdige med at slå det af.

Men der var mange lave steder, hvor der stod vand. Der blev det slået løs og slæbt ud til kanten uden at blive bundet sammen. Men der var også et sted, hvor vi gravede en grøft ud i kornet, for at få vandet ud. Der kom nogle dage med stærk blæst, næsten storm og med solskin ind imellem. Kornet blev meget tørt, også det som var fisket op af vandet. Vi kørte det hjem uden at det var sat i hobe. Det fyldte godt i laden. Nu kom der gang i drænearbejdet, så det ikke skulle gentage sig med en så træls høst. Da vi flyttede til Flyvbjerggaard var der kun et par plejler til at tærskede med. Men der lå en hestegang, som dog ikke var stillet op til brug. Vi fik den straks sat på plads, så den kunne trække hakkelses maskine, som ellers blev trukket med håndkraft. Og så fik vi en lille tærskemaskine, som før var til håndkraft.

sådan var vi så kørende det første år. Men det var ikke helt ideelt. Det var et stort arbejde at få hele avlen igennem den lille maskine, og da vi var færdige, var maskinen slidt op. I 1910 kom der en mand og ville sælge en vindmotor. Det var en af brødrene Thomsen fra Vraa. De havde startet en stor fabrik, hvor de lavede møller. Da Thise-smeden havde sat to møller op i nabolaget, ville han endelig have lov til at stille en op hos os, og den blev også billig. Far gav 1450 kr. for en 22- fods mølle med en stor tærskemaskine, hakkelses maskine, rensmaskine og kværn. så vi var godt kørende, hvad det angår.

1. verdenskrig

I 1914 udbrød den første verdenskrig. Jeg kan tydelig huske den dag. Vi var til Hjørring Dyrskue. Hen på eftermiddagen kom politiet farende op og ned ad rækkerne og råbte, at hvis der var nogen af de unge værnepligtige af den og den årgang, så skulle de skynde sig ned til stationen og tage med toget syd på.

Det gjorde et sært indtryk på os alle. Vi troede, at krigen var begyndt. Det var dengang, tyskerne valgte at gå gennem Belgien i stedet for Sønderjylland.

Det efterfølgende år var så med rationerings kort og surrogat m.m. Det værste var nok at skaffe lys. De, der havde får, kunne støbe nogle tællelys. Men dem kunne de jo ikke bruge i stald og lade, så folk gik næsten i mørke, når de fodrede og malkede.

Vi var meget heldige, fordi vi fik et gasværk stillet op, og det gav godt lys i kostalden og stuehuset og værkstedet. Det var kun i laden, det ikke kunne bruges. Det var et lige så godt lys som elektrisk lys, og vi kunne nok få karbid, og det var billigt.

I 1915-16 var jeg på Vraa højskole. Chresten havde været der året før. I 1920-21 var jeg på Malling landbrugsskole, og året efter var Chresten på Vejlbj landbrugsskole.

I 1917 eller 1918 blev der købt en selvbinder; det var jo efter den tid et vidunder så stort - og en stor lettelse i høsten.

Da vi fik bil

I 1923 fik vi en bil. Det var dengang der blev reklameret med en Ford til 2700 kr., men der skulle betales ekstra for reservehjul, tudehorn, værktøjskasse, kalescheovertræk, dunkraft m.m. Men bilen kunne nok køre, og vi kørte i den i ni år.

Jeg fik kørekort dengang, men Chresten dumpede, og han ville aldrig prøve det mere. Da vi havde kørt i ni år byttede vi med Johs. Andersen i Brønderslev og gav 3.000 kr. i bytte for en 1930 Cedan-model som var et år gammel. Det var endda en luxus-model.

Senere købte vi den gamle tilbage for 250 kr.

Den fik Martine og Peter Berthelsen, og han kørte i den i mange år. Den Cedan, vi købte, kørte vi i i over 30 år. Den blev solgt til vor landpost, som kørte i den i ca. 10 år, og den blev endda solgt videre igen.

En gård - og ægteskab

I 1935 døde min mor. Far, som var 70 år, var ked af at have noget at tumle med. Han ville, at en af os skulle have gården. Men Chresten ville ikke, så det blev mig, der skulle have papirerne. Senere blev Møllegården i Øster Mellerup købt til Chresten.

Martine, som var blevet gift med Peter Berthelsen, havde købt vores gamle hjem, som Anders havde beboet. Det blev ordnet således, at far skulle have en stue at bo i, så længe han levede.

Derfor skulle jeg have en til at bestyre huset for mig. Blandt ansøgerne var Marie Kristine Nielsen, Jerslev. Hendes hjem var Bundgaard i Svennum, og hun blev antaget.

Det gik så godt, at vi blev enige om at gifte os, og vi havde bryllup den 16. oktober 1936.

Jeg havde haft en lang ungdomstid. Jeg var dengang over 40 år. Det er ikke som nu i den moderne tid, så snart de bliver færdige med skolen, bliver de gift. De har jo slet ingen ungdom, og det resulterer også i, at en del render fra hinanden igen lige straks.

Besøg fra Amerika

I 1939 kom der brev fra Amerika, at Maries farbror og hans kone ville komme til Danmark for at besøge hele familien. Der var tre af Maries farbrødre, som var rejst til Amerika i deres unge år. Men da onkel Chresten og tante Agnes var kommet til landet, udbrød den anden verdenskrig, så de kunne ikke få benzin til den store bil, de havde med.

Da de kom til os, måtte de nøjes med at køre i vores jumpe med hest for.

De var ikke her i Danmark ret længe, for de fik travlt med at komme til Amerika igen. Det var farligt at sejle dengang. Men 1948 kom de igen, og de opholdt sig hos os i længere tid. Senere kom de to andre brødre og besøgte hele familien. I 1968 kom der indbydelse til os om at komme over og besøge dem. Og det blev en dejlig tur, som vi aldrig glemmer. Vi tog med flyvemaskine til Montreal, hvor der var et lille ophold, og så fløj vi til Chicago, hvor de holdt med en stor bil og tog imod os.

Så kørte vi til Cedar Rapis, og der opholdt vi os i to måneder. Vi besøgte hele familien der.

så syntes de, at vi skulle se lidt af Amerika. Onkel Peter og hans to sønner stillede to biler til rådighed i otte dage. Tante Agnes var kasseimester. De tre gav 1.000 Dollars til turen. Vi kørte hver eneste dag så langt, som vi kunne komme, spiste på hoteller og sov på moteller. Vi var i alt 15 personer med deres børn.

Vi havde det meget hyggeligt. Vi spillede Sevinsel på motellet hver aften - Tinus, Peter, hans sønner og mig. Vi kørte så langt, at vi kom over grænsen til Canada, men vi måtte til at vende om, for der var ingen steder vi kunne få hverken mad eller logi. Der var nemlig overfyldt af turister, så det blev sent, inden vi kom til at sove den nat.

Det var meningen, at vi skulle have besøgt noget af vores familie der, men det måtte vi slå en streg over.

Vore børn

Marie Kristine og jeg fik tre drenge, som blev suppleret op med to små piger. Dem hentede vi på børnehjemmet i Hjørring.

Børnenes skolegang gik ikke særligt godt.

Flyvbjerg skole havde en meget dårlig lærer, som hed Hyldgaard, men det blev rettet lidt op, da børnene blev flyttet til Serritslev skole.

Den 16. oktober 1961 holdt vi sølvbryllup, og det blev en fest, vi aldrig glemmer. Der var æresport, kulørte lamper og flagalle helt op til vejen. Vi havde rejst en barak i gården, som kunne rumme de 210 gæster. Der var en hel del københavnere. Det var muntre folk, og de holdt en værre sjov. Det var en dejlig fest.

Alle vore børn var meget flinke til at hjælpe til med arbejdet derhjemme. De fik lært at bestille noget. Erik var trods sin unge alder en meget dygtig fodermester. Han ville ud at se sig om og lære andre skikke. Han tjente flere steder, blandt andet i Børglum, i Øster Hornum og i Fladbirk og kom så ind som soldat.

Jørn og Arne havde lyst til arbejdet i marken. De var lige fra små interesseret i musik, og Jørn var ikke ret stor, da han fik en harmonika, og han kunne straks spille nogle melodier, så kom han ud til Høgsted (musiklærer i Jerslev) for at lære noder.

Han var kun otte år, da han var med til en koncert i Jerslev, hvor salen var fuld af tilhørere.

Arne cyklede til Brønderslev for at lære noder. De fik megen glæde og fornøjelse af musikken, og de kom til at spille sammen med vores landpost, som var god til at spille. De spillede til juletræ og sølvbryllupper og baller, og så spillede de så tit sammen om aftenen i vores hjem. Det havde vi megen glæde af.

Pigerne var også flinke til at hjælpe til der hjemme, og de lærte også at tage fat. De var dygtige til alt arbejde. Det kom dem til gode, da de kom ud at tjene.

Da Jørn kom fra landbrugsskole ville Arne også gerne ud at se andre skikke. Han fik en plads som forkarl hos Holger Klausholm. Der var han til han skulle ind som soldat. Ved militæret fik han også fornøjelse af musikken. Han var med til at spille til bal flere steder.

Da Jørn kom hjem fra landbrugsskole, skulle der også sættes mere gang i landbruget. Der skulle købes alle de smågrise ind, som vi kunne huse, skønt de var dyre dengang. Men da så de skulle leveres til slagteriet, var prisen faldet - så det blev det rene underskud.

Jørn sagde så, at nu ville han have noget andet lært, til det blev bedre at være landmand, så kunne han altid komme tilbage til det igen.

Jørn rejste så til København og blev ansat ved toldvæsenet. Han var der i to år, så flyttede han til Skagen og var der nogle år. Derfra flyttede han til Frederikshavn.

Pigerne fik så plads i Levring i nærheden af, hvor Arne tjente, og de var så heldige at finde et par dygtige og flinke mænd og blev gift. Ingelise og Johannes Moratz blev bosat i Kjellerup, Anne Grethe og Verner Bach købte en ejendom i Glerup og siden flyttede de til Levring.

Lige før vi tænkte over det, var alle børnene blevet store, og i 1964 var de alle gift.

Arne fik vort hjem. Erik købte en ejendom i Svennum.

Jørn blev ansat ved toldvæsenet i Frederikshavn. Vi flyttede så til Jerslev, hvor vi havde bygget et hus, og der har vi det godt.



Alfred Johansen

Alfred Johansen, gårdejer, »Flyvbjerggaard«, Jerslev J. Født 20. apr. 1893 smst. Søn af Johannes Johansen. Gift med Marie Kristine Johansen født Nielsen, født 10. februar 1904. Datter af Lars Chr. Nielsen. Gårdens navn er »Flyvbjerggaard«, der har været i slægtens eje fra 1899. Bygningerne er opført 1909, 1910, 1913 og 1935 og overtaget af Johansen 1935. Der var da opdyrket 80 tdr. land. Ejendomsskyld kr. 52.000, grundskyld kr. 237.000. Besætningen var ved overtagelsen 5 heste, 30 køer, 20 ungvæg, 12 svin og 2 får. Johansen har været på Vrå højskole 1914-15 og Malling landbrugs-skole 1920-21.

En landmandsslægts hverdagsliv på Jerslev-egnen i årene 1889-1980. Det fortæller Alfred Johansen om i denne beretning, som han skrev som 87-årig. Han beskriver livet på landet i fire generationer og fortæller om mange små episoder, som er karakteristiske for den vendsysselske mentalitet.